

L'esposa i l'amant

Atots els setciències que lamenten amb llàgrimes de cocodril la inexistència d'assaig en català més enllà de la temàtica sobiranista els suggeriria que llegissin algun dels nombrosos llibres escrits per Xavier Duran (Barcelona, 1959), llicenciat en ciències químiques i doctor en periodisme, autor de *La lluita contra la malària i les vacunes del segle XXI*, *Molècules en acció* i *Del big bang als materials del futur*, i que acaba de publicar un dels seus títols més ambiciosos, *La ciència en la literatura*.

Editat per la Universitat de Barcelona, *La ciència en la literatura* recull, ordena i comenta centenars de referències científiques i tecnològiques que apareixen en obres de ficció, des dels inicis fins als nostres dies, amb un èmfasi especial en les literatures més pròximes. En comptes de limitar-se a confeccionar una llista, Duran contextualitza cada llibre i l'aborda des d'un punt de vista nou, com quan ens fa adonar de les intuïcions científiques d'Homèr. Més endavant, però, certifica la lentitud de la literatura a l'hora d'assumir avenços com els de Copèrnic o Newton.

Una part considerable de la literatura alerta el lector sobre els excessos de la ciència, com ara el *Frankenstein* de Mary Shelley, i l'operació que Hyppolite sofreix (i

'Frankenstein', de Mary Shelley, alerta el lector sobre els excessos de la ciència, ens fa veure Duran ARXIU

mai més ben dit) a *Madame Bovary*. En aquests casos, la intervenció del científic empitjora la situació inicial. També pot ser convenient recordar el passatge de *La muntanya màgica* en què la dona que Hans Castorp estima li fa un regal tan irònic i modern com una radiografia, o el millor conte que va escriure Maria Àngels Anglada, dedicat a Camillo Sbarbaro, especialista en líquens. Igualment, una de les pàgines més memorables que va escriure Louis-Ferdinand Céline és l'inici de la seva tesi doctoral, dedicada a Ignàc Semmelweis, el metge hongarès que va ser pioner

en l'antisèpsia.

Ciència i literatura són dues disciplines que al llarg dels anys s'han menyspreat, han pactat, s'han adulat i no han deixat d'observar-se amb recel. Resultaria més assenyat tenir-hi una relació oberta com la que propugnava Anton Txèkhov i que recull Duran en el seu llibre, que inicialment es titulava *L'esposa i l'amant*: "La medicina és la meua esposa i la literatura és la meua amant. Quan em canso d'una passo la nit amb l'altra. Això és anormal, però almenys no és monòton i, a més a més, cap d'elles no pateix per la meua fidelitat." *

C
Ciència i literatura són dues disciplines que al llarg dels anys s'han menyspreat, han pactat, s'han adulat i no han deixat d'observar-se amb recel

TRUQUEN! ARNAU PUIG

La immediatesa, nova deu de les veritats

Era l'endemà de l'11 de setembre del 1714, el dia 12 de setembre, a Barcelona. Els que es despertaren aquell dia es trobaren que res del que hi havia hagut abans existia ni era, ja, possible que existís. Un terratrèmol o un tsunami polític havia desmuntat o destruït tot el que el dia anterior era real. No era una novetat perquè això ja havia succeït abans i tornaria a donar-se a Barcelona anys després; la darrera, el 26 de gener del 1939. Als que tingueren encara l'ocasió de poder-se llevar aquell dia, se'ls havia esmicolat tot: res d'abans era objectiu. El que hi

havia es trobava lliure de possessió significativa, era el que qui ho recollís i en fes ús cregués per a què servia; no hi havia res més que el que hi havia: la immediatesa. Calia començar a viure no de valors i creences passades, sinó del que entre el que hi havia ens fos útil; les noves realitats eren l'ús que féssim de les ruïnes. El Senyor Rei havia ordenat que els catalans no tinguessin a l'abast cap altra realitat que aquella que n'extraguessin del que remenessin. És molt possible que d'aquí sorgís aquella dita popular castellana de "*los catalanes de las piedras sacan panes*".

És el que férem els catalans: començar a crear una nova realitat des del que hi havia a l'abast; la immediatesa, l'ús immediat a què eren sotmeses les dures realitats existents decidia què eren les coses.

Simultàniament, tanmateix, uns escocesos conclogueren, també, que s'havien acabat totes les especulacions transcendents: que les coses eren el que valien o eren acceptades al mercat. Ells en digueren *common sense*, nosaltres en férem una filosofia de la realitat immediata. Ni ells ni nosaltres ja no necessitàvem valors transcendents. *

Opinió